

Мерос олишга монеълик қилувчи сабаблар

15:51 / 18.04.2017 4175

Меросдан ман қилувчи сабаблар түрттадир.

Қуйида зикри келадиган түрт монеъдан бири мавжуд бўлса, мерос олишдан тўсади, ман қилади.

1. Қуллик - қулнинг қул бўлганлиги, уни бирон қариндошидан мерос олишдан ман қилади. Чунки қулга мерос улуши берилса, уни хожаси олиб қўяди. Маълумки, хожа қулнинг қариндошларига бегона ҳисобланади. Бу борада фуқаҳоларнинг «қул ва унинг қўлида бўлган нарсалар хожасиникидир» деган сўзлари машҳурдир. Бунда қул мудаббар(хожаси ўлганимдан сўнг озодсан деб айтган қул), мукотаб(маълум миқдордаги маблағ эвазига озод бўлиши шарт қилинган қул) бўлишининг фарқи йўқдир.

2. Қатл - ворис ўз муваррисини ўлдирса, у мерос олмайди.

Пайғамбар(с.а.в.):

سیل تاقلیش

яъни: «Қотилга (ўлдирганини мақтулни тарикасидан) ҳеч нарса йўқдир» (Абу Довуд ривояти) - деган сўзлари бунга далилдир. Қотил гўё ўз вақтидан эртароқ мерос олишга шошилиб муваррисни ўлдирган ҳисобланади. Фуқаҳоларнинг “Ким бир нарсани ўз вақтидан олдинроқ ҳосил қилишга шошилса, ўша нарсадан маҳрум қилинади”, деган сўзлари бунга далилдир.

Қотилни меросдан ман қилишнинг яна бир ҳикмати шуки, агар қотил меросдан ман қилинмаганда кишилар, меросни тезроқ қўлга киритиш учун муваррисларини ўлдирадар, натижада жамиятда беқарорлик вужудга келар эди. Бизнинг ҳанафий мазҳабимизга кўра, меросдан ман қилувчи қатл бу каффоратни вожиб қилган қатлдир. Бунга қасддан ўлдириш, хато қилиб ўлдириш ва шибҳул амд (қасддан ўлдиришга ўхшаш) қатл киради.

Моликийларга кўра, қасддан ўлдиришдан бошқаси меросдан ман қилмайди.

Шофеийларга күра эса, барча күринишдаги қатл меросдан ман қилади. Масалан, бир киши яқын қариндошига зино қилганида гувохлик берса, кейин уни ражм(тошбүрон) жазоси билан үлдирилса, шохидлик берганга мерос берилмайды.

Ханбалийлар наздига, қасос, дия, каффорат билан товони түланадиган ҳадларда меросдан манъ қилинади.

3.Ихтилофуд-дин - Диндаги фарқлилик, яъни турли динда бўлиш.

Бу фарқ Ислом ва куфр орасидадир. Ҳадисда:

مل س م ل ا ر ف ا ک ل ا ال و ر ف ا ک ل ا م ل س م ل ا ث ری ال

яъни: «Мусулмон кофирдан, кофир мусулмондан мерос олмайды» дейилган. (мутаффакун алайх). Башқа ҳадисда пайғамбар (с.а.в.)

یتش نیتلەم لە ئەثراوتو

яъни: «Икки хил миллат ((дин) аҳли бир-биридан мерос олмайди. деб марҳамат қилғанлар(Абу Довуд ва Аҳмад ривояти). Исломдан бошқа диндагилар бир-биридан мерос олаверади. Яхудий насронийдан ёки акси бўлиб мерос олади.

Саҳобалардан Муоз ибн Жабал (р.а.) мусулмон коғирдан мерос олади, чунки Ислом олийдир, ундан олий ҳеч нарса йўқдир, деганлар. Лекин жумҳур уламоларнинг сўзи бу ўринда тўғрироқдир.

Баъзи уламолар «Риддат» (Исломдан чиқиб бошқа динга кириш)ни ҳам мерос монеъларидан санаганлар. Аслида бу ҳам ихтилофуд динга дохилдир. Муртад (диндан қайтган), уламоларнинг ижмоъсига кўра мусулмондан мерос олмайди. Аммо мусулмон муртаддан мерос олиши ҳақида уламолар қуидагича фикр айтганлар: Моликий, Шофеъий ва Ҳангбалий мазҳабларда мусулмон муртаддан мерос олмайди. Муртаднинг моли мусулмонларнинг ўлжаси ҳисобланади, дейдилар. Аммо ҳанафийлар эса, муртаднинг моли мусулмон ворисларига меросдир., дейдилар. Бу раъй Абу Бакр, Али ва ибн Масъуд (р.а.)лардан ривоят қилинган.

Мазкур ҳукм мусулмон ўлкасида яшайдиган мусулмон ва кофирлар орасидаги меросга доирдир.

4. Ихтилофуд-дорайн - яшайдиган диёридаги фарқ. Яшаш диёри бошқа-бошқа бўлиши билан миллати бир бўлсада, бир-биридан мерос олмайди. Мусулмон диёрида яшайдиган зиммийдан бошқа юртда

яшайдиган коғир қариндоши мерос олмайди.